

De polisvoorwaarden van een (consumenten)verzekering bevatten doorgaans een en bloc-clausule. Dit beding geeft de verzekeraar de bevoegdheid om de premie en/of de voorwaarden van alle bij hem lopende verzekeringen (dan wel bepaalde categorieën hiervan), in één keer te wijzigen.

Betreft het een wijziging ten nadele van de verzekeringnemer of uitkeringsgerechtigde, dan geldt voor de consumentverzekeringnemer dat hij – in ieder geval gedurende een maand nadat de wijziging hem is medegedeeld – het recht heeft de verzekering op te zeggen. Dit volgt uit de dwingendrechtelijke regeling van artikel 7:940 lid 4 BW.

Het enkele feit dat de polisvoorwaarden een en bloc-clausule bevatten, betekent niet dat de verzekeraar hier in voorkomend geval (dus) een beroep op mag doen. De rechtspraak op dit gebied is streng voor verzekeraars. In diverse uitspraken is geoordeeld dat het beroep van de verzekeraar op de en bloc-clausule naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is. Zie bijvoorbeeld Rechtbank Utrecht (vzr.) 8 juni 2007, ECLI:NL:RBUTR:2007:BA6717 en Rechtbank Amsterdam (vzr.) 30 oktober 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:7138.

De terughoudende lijn in de rechtspraak is te begrijpen. Bij de verzekeringsovereenkomst geldt als uitgangspunt dat de verzekeringnemer ervan uit mag gaan dat de verzekeraar het overgenomen risico tegen de overeengekomen premie gedurende de overeengekomen looptijd op zich neemt en bij verwezenlijking van het risico ook draagt. De en bloc-clausule geeft de verzekeraar echter de mogelijkheid de rechten van de verzekeringnemer eenzijdig te beperken. Een dergelijke eenzijdige bevoegdheid verhoudt zich in beginsel niet met de aard van de verzekeringsovereenkomst, zodat aangenomen moet worden dat de verzekeraar slechts onder zeer bijzondere omstandigheden van die bevoegdheid gebruik mag maken.

In een circulaire van 27 augustus 2012 (LV-2012/47) is door het Verbond van Verzekeraars onderschre-

DE EN BLOC-CLAUSULE: EEN LAATSTE REDMIDDEL

Alleen onder zeer bijzondere omstandigheden is het de verzekeraar toegestaan een beroep te doen op een en bloc-clausule. De en bloc-clausule moet het laatste redmiddel van de verzekeraar zijn. De recente problematiek rondom de Yarden-polissen illustreert dit weer eens.

ven dat gewaakt dient te worden voor lichtvaardig gebruik van de en bloc-clausule. Verzekeraars wordt geadviseerd de en bloc-clausule alleen toe te passen in gevallen waarin van hen in redelijkheid niet kan worden verlangd dat zij de aanpassing uitstellen tot de eerstvolgende contractsverlenging.

Recentelijk is weer eens gebleken hoe precair een beroep op de en bloc-clausule kan zijn voor een verzekeraar.

WAT WAS ER AAN DE HAND?

Yarden Uitvaartverzekeringen N.V. is verzekeraar van circa 390.000 natura-uitvaartverzekeringen. De uitvaartverzekeringen bieden dekking voor een complete begrafenis of crematie. In de polisvoorwaarden van de uitvaartverzekeringen is een en bloc-clausule opgenomen.

Yarden verkeert in zwaar weer. Met name de solvabiliteit van Yarden is problematisch. De solvabiliteitsproblemen zijn (deels) ontstaan doordat het Yarden in 2007 niet gelukt is de natura-uitvaartverzekeringen rechtsgeldig om te zetten in sommenverzekeringen. In november 2018 heeft Yarden De Nederlandse Bank (DNB) bericht dat zij niet meer aan de wettelijke solvabiliteitseisen voldoet. Yarden heeft vervolgens een herstelplan bij DNB ingediend. Belangrijk onderdeel van dit herstelplan is een en bloc-wijziging van de natura-uitvaartverzekeringen. De en bloc-wijziging houdt in dat de waarde van het verzekerde uitvaartpakket

Yarden verkeert in zwaar weer en doet een beroep op de en bloc-clausule

wordt gemaximeerd. Gevolg hiervan is dat toekomstige kostenstijgingen van bijvoorbeeld crematoria, kist of vervoer voor eigen rekening van de verzekerden zullen komen. DNB heeft het herstelplan van Yarden goedgekeurd.

Bij brief van 1 juli 2019 heeft Yarden haar verzekeringnemers aangeschreven en een beroep gedaan op de en bloc-clausule in de polisvoorwaarden van de uitvaartverzekeringen. Verschillende verzekeringnemers hebben hiertegen bezwaar gemaakt.

UITSPRAKEN VAN KIFID

Enkele verzekeringnemers van Yarden hebben klachtprocedures opgestart bij de geschillencommissie van Kifid. Bij uitspraken van 26 augustus 2020 heeft de geschillencommissie in het nadeel van de verzekeringnemers geoordeeld (GS Kifid 26 augustus 2020, nrs. 2020-696 en 2020-697). In overwegingen 3.5, 3.6 en 3.7 van de uitspraken wordt het volgende aangegeven:

‘3.5 Naar het oordeel van de Commissie heeft Verzekeraar voldoende aannemelijk gemaakt dat de beperking van rechten van de polishouders van de natura-uitvaartverzekeringen noodzakelijk was om weer te kunnen voldoen aan de wettelijke solvabiliteitseisen en daarmee een afwikkeling of een faillissement van Verzekeraar te voorkomen, in welke situaties de polishouders zeer waarschijnlijk slechter af zouden zijn.

3.6 (...) De financiële situatie van Verzekeraar maakt dat de wijziging nodig is om te kunnen voldoen

aan de wettelijke solvabiliteitsnormen en om een voor Consument nadeliger scenario te voorkomen. Onder deze uitzonderlijke omstandigheden is het inroepen van de maatregel door Verzekeraar naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet onaanvaardbaar.

3.7 Gelet op alle feiten en omstandigheden is naar het oordeel van de Commissie het belang van Consument bij ongewijzigde voortzetting van de Verzekering, niet onevenredig hard geschaad door de opgelegde beperking van zijn rechten, ten opzichte van het belang van Verzekeraar om met de getroffen maatregel te kunnen voldoen aan de wettelijke solvabiliteitseisen. Het belang van Verzekeraar bij continuïteit van zijn onderneming dient immers in dit geval ook het belang van Consument. De conclusie is derhalve dat onder bovengenoemde omstandigheden een beroep op de en bloc-bepaling naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet onaanvaardbaar is.’

De geschillencommissie heeft in een uitspraak van 5 oktober 2020 gelijklopend geoordeeld (GS Kifid 5 oktober 2020, nr. 2020-806).

UITSpraak VAN KANTONRECHTER RECHTBANK MIDDEN-NEDERLAND

Op 11 september 2020, dus twee weken na de initiële uitspraken van de geschillencommissie, heeft de kantonrechter van de Rechtbank Midden-Nederland vonnis gewezen in een kort geding dat negentien verzekeringnemers hebben geëntameerd tegen Yarden (ECLI:NL:RBMNE:2020:3843). De kantonrechter is er niet van overtuigd dat het beroep van Yarden op de en bloc-clausule toelaatbaar is. Het (voorlopige) oordeel van de kantonrechter luidt als volgt:

‘4.18 Uit de brief van 11 september 2019 van de DNB volgt dat Yarden zelf het besluit heeft genomen om de en-bloc clausule uitsluitend ten aanzien van de naturapakketpolishouders als enige mogelijke hersteloptie in het herstelplan op te nemen. Weliswaar wordt [sic] in het herstelplan allerlei mogelijke herstelmaatregelen besproken en vervolgens als onvoldoende of niet

billijk uitgesloten, maar dat neemt niet de indruk weg dat Yarden op voorhand uit was op toepassen van de en-bloc clause uitsluitend ten aanzien van de naturapakketpolissen om zo de mislukte omzetting uit 2007 van naturapakketpolissen naar sommenpolissen enigszins te compenseren. In dat licht overtuigt het herstelplan vooralsnog onvoldoende. Dat DNB het herstelplan uiteindelijk heeft goedgekeurd maakt dat niet anders nu haar beoordeling slechts ziet op de vraag of Yarden aan de solvabiliteits-eisen voldoet. Zoals gezegd past het in dit kort geding niet om de keuzes die zijn gemaakt te toetsen. Dat is voorbehouden aan de bodemrechter, zo nodig aan de hand van een onafhankelijk deskundige. Gelet op bovengenoemde omstandigheden acht de kantonrechter niet op voorhand uitgesloten dat de bodemrechter het gebruik van de

en-bloc clause, ondanks de precaire financiële positie van Yarden, in de gegeven situatie als in strijd met de redelijkheid en billijkheid maatschappelijk onaanvaardbaar acht.’

UITSpraak VAN HOF ARNHEM-LEEWARDEN

Yarden heeft hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de kantonrechter. In de appelprocedure heeft het Hof Arnhem-Leeuwarden op 1 december 2020 uitspraak gedaan (ECLI:NL:GHARL:2020:9903). Het hof heeft het vonnis van de kantonrechter vernietigd. Door het hof is daarbij als volgt overwogen:

‘5.35 (...) Dat betekent dat het hof zal nagaan of sprake is van zodanig bijzondere omstandigheden dat het invoeren van de en-bloc clause door Yarden toch niet

De rechtspraak is streng voor verzekeraars

naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is. (...)

5.36 Het hof vindt dat voldoende aannemelijk is geworden dat Yarden er in augustus 2018 zodanig slecht voorstond dat ingrijpende maatregelen getroffen moesten worden. [geïntimeerden] c.s. hebben ook niet (serieus) bestreden dat de solvabiliteitsratio's van Yarden (ver) onder de vereiste waarden lagen. (...) Yarden moest dan ook maatregelen treffen die op korte termijn een positief effect hadden op de solvabiliteit. (...)

5.38 (...) Yarden heeft haar stelling dat zij er niet omheen kon de en-bloc clause in te roepen om haar solvabiliteit op korte termijn op het vereiste niveau te verkrijgen dan ook voldoende onderbouwd. Het hof neemt daarbij in aanmerking dat het invoeren van de

en-bloc-maatregel niet de enige maatregel is die Yarden heeft genomen. Yarden heeft het vermogen van het gelieerde uitvaartbedrijf ingebracht in het verzekeringsbedrijf en heeft een dividendstop, een verkoopstop van koopsonpolis en 'rebalancing' toegepast en heeft nieuwe productie afgeremd. Het hof volgt de kantonrechter dan ook niet in diens "indruk" dat Yarden op voorhand uit was op het toepassen van de en-bloc-clausule om zo de mislukte omzetting uit 2007 van de naturapakketspolissen naar sommenpolissen ongedaan te maken.

(...)

5.41 De tussensconclusie is dat Yarden

voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat het invoeren van de en-bloc-maatregel noodzakelijk was om op de wettelijk vereiste korte termijn te voldoen aan de voor haar geldende solvabiliteits-eis. Yarden heeft ook aannemelijk gemaakt dat zij, in de situatie dat zij niet (tijdig) zou voldoen aan de solvabiliteits-eis, haar vergunning zou hebben verloren en vervolgens failliet zou zijn gegaan.

(...)

5.42 (...) Het hof voegt daaraan toe dat de negatieve gevolgen van het invoeren van de en-bloc-clausule, (...), relatief gering zijn, en in het niet vallen bij de negatieve gevolgen van een faillissement van Yarden. Gelet hierop is voldoende aannemelijk dat de bodemrechter zal oordelen dat het beroep van Yarden op de en-bloc-clausule niet naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is.'

COMMENTAAR

Rode draad in deze uitspraken is dat telkens als uitgangspunt wordt genomen dat de en-bloc-clausule het uiterste redmiddel moet zijn voor een verzekeraar in financiële nood. Het voortbestaan van de verzekeraar dient op het spel te staan. Voor de verzekeraar moeten bovendien geen alternatieve oplossingen open staan. De geschillencommissie heeft aangenomen dat de (financiële) situatie van Yarden zo nijpend is dat een beroep op de en-bloc-clausule is toegestaan. Bij

de kantonrechter bestaat hierover twijfel. De kantonrechter acht niet uitgesloten dat Yarden haar financiële problemen ook op andere wijze kan oplossen dan met een beroep op de en-bloc-clausule. Het hof volgt de kantonrechter hierin niet. Bij zijn andersluidende oordeel benadrukt het hof dat Yarden ook allerhande aanvullende maatregelen heeft getroffen om haar solvabiliteit weer op peil te krijgen.

Voor zowel het vonnis van de kantonrechter als het arrest van het hof geldt dat het gewezen is in kort geding. Het betreffen dus oordelen met een voorlopig karakter. Vooruitlopend op een bodemprocedure hebben de negentien verzekeringnemers de kantonrechter van de Rechtbank Midden-Nederland inmiddels verzocht een voorlopig getuigenverhoor te gelasten. Bij beschikking van 20 november 2020 heeft de kantonrechter dit verzoek gehonoreerd (ECLI:NL:RBMNE:2020:5245). Wordt vervolgd dus ...

SLOTOPMERKINGEN

De in de rechtspraak ontwikkelde terughoudende lijn bij de beoordeling van de toelaatbaarheid van een beroep op een en-bloc-clausule, wordt in alle hier besproken uitspraken onderschreven. Wel bestaat verschil in de wijze waarop concreet invulling wordt gegeven aan die toetsing. Dit verklaart waarom de geschillencommissie en het hof tot het oordeel komen dat sprake is van zodanig bijzondere omstandigheden dat een beroep op de en-bloc-clausule gerechtvaardigd is, terwijl de kantonrechter die overtuiging mist. Het illustreert tevens dat het (voor een verzekeraar) lastig is en blijft om te voorspellen of een beroep op een en-bloc-clausule rechtens stand zal houden. ●

Mr. M. (Marko) Jongkind
De auteur is advocaat bij VanNiekercKieremans
Advocaten te Rotterdam.

ARTIKEL 7:940 LID 4 BW

Indien de verzekeraar de voorwaarden van de overeenkomst ten nadele van de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde wijzigt, is de verzekeringnemer gerechtigd de overeenkomst op te zeggen tegen de dag waarop de wijziging ingaat, en in ieder geval gedurende één maand nadat de wijziging hem is meegedeeld.

De flexibele basis ontbreekt: verzekeraars denken vrijwel alleen in schade en geld in plaats van in dienstverlening. Roy Aarts, senior underwriter bij HDI Global, in *AMMagazine*

Op veel plaatsen in de verzekeringsbedrijfstak is de vakbekwaamheid boven Wft-niveau sterk aan het vergrijzen en lijkt deze ingeruild te zijn tegen iets dat '21th century skills' wordt genoemd. U hoort mij niet zeggen dat die 21th century skills niet nodig zijn, maar vakbekwaamheidvervangend zijn ze zeker niet. Algoritmes en big data zijn mooi, maar per definitie een uitkomst uit het verleden.

Dik van Velzen († 2020), programmamanager bij NIBE-SVV, in *InFinance*

Sommige hypotheekadviseurs ontvangen provisie door producten van bepaalde leveranciers van bijvoorbeeld zonnepanelen of warmtepompen mee te nemen in hun hypotheekadvies. Dat moet echt stoppen. Het staat haaks op de onafhankelijke positie van de intermediair en gaat ten koste van de consument. Het is echt de woekerpolis 2.0.

Michiel Meijer, algemeen directeur Van Bruggen Adviesgroep, op *VVP Online*.

Vaak wordt naar mensen in de financiële sector gekeken als 'hebzuchtig' en 'slecht'. Als je ze echter spreekt, blijken ze niet slechter of beter te zijn dan wie dan ook.

Charles Eisenstein, Amerikaans auteur en spreker, in *New Financial Magazine*

(Het opnemen van een uitspraak betekent niet per se dat de redactie de mening deelt.)

REAGEREN?
Mail naar beursbengel@nibesvv.nl.